

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
The Developmental Guidelines for the Internal School Quality Assurance
Operation under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

นัทติยา เชียรพลแสน¹ และ วิเชียร รุ้ยยืนยง²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Nuttiya Cheanpolsaen¹ and Wichian Rooyuenyong²

Northeastern University^{1,2}

Corresponding Author, Email: nattiya.cap@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) สร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และ ครู 307 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้ในการวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากตามอันดับดำเนินการดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 2

* ได้รับบทความ: 18 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 2 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2567

กระบวนการบริหารและการจัดการ สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ตามอันดับ ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และความต้องการจำเป็นทุกมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาเร่งด่วน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 15 การพัฒนา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา; มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study needs, 2) create guidelines for developing internal quality assurance operation of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. This research was a descriptive research. The sample group consisted of 29 administrators and 307 teachers, with the total number of 336 people. The sample size was determined by calculating Taro Yamane's formula using stratified random sampling method. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with an IOC between 0.67-1.00 and reliability for the entire document of 0.97. The statistics used in data analysis comprised percentages, means, standard deviations and priority needs index. The statistics used in qualitative research included semi-structured interview and content analysis.

The research results were found that:

1. Needs for developing internal quality assurance operation of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, in overall, were ranked in order as follows: Standard 3: Student-centered teaching and learning management process, Standard 2: Administrative and management process, Standard 1: Students' quality.

2. Guidelines for developing internal quality assurance operation of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 consisted of the following standards:
3 Standard 15 Development to developing internal quality assurance operation of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5.

Keywords: Guidelines for Developing; Internal Quality Assurance Operation of Schools; Fundamental Education Standards

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ได้กำหนดความหมายและหลักการในมาตรา 6 ระบุว่า “การศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และ มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการ การศึกษา ที่มีใช้ การจัดการอุดมศึกษาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือกระทรวงอื่น เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึง ความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

ทั้งนี้ กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้ให้ความหมายของ “การประกันคุณภาพการศึกษา” ว่าเป็นการประเมินและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานศึกษาแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษา จัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษา นั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา ประกาศ กำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำปี ดังนั้น จะเห็นได้ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเหมือนแผนที่ในการเดินทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ และใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (ปิยานันต์ บุญธิมา, 2561 : 2)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไก สำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วง ผู้จบการศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่ง มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาที่ต้อง คำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือ โครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรง และโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง ดังนั้น กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ธีระวัฒน์ วรรณนุช, 2561 : 3)

ในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับรู้ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย และดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมิน คุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่ สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเองตลอดจนใช้ผลการวิจัย อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมาย คุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบ และปรับปรุง งานเป็นระยะจะช่วยให้งานบรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดกับผู้เรียนจะเป็นที่พึงพอใจ กับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร หรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษา ด้วย การดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบร่วมกันเช่นนี้ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่แท้จริง

และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็น วิถีชีวิต ในการทำงานของคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ที่ยึดคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ (ปิยานันต์ บุญธิมา, 2561 : 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษานั้น คือการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงที่กำหนด และ พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นดังกล่าว จึงมีความจำเป็นจะต้องทราบถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรเป็นอย่างไร และเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการ กำหนดแนวทางมาตรการ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนต่าง ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละ โรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยรูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และ ครู 307 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้ในการวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยแบ่งวิธีการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบ การพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดำเนินการโดยการนำผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็น โดยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 มาคำนวณหาความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 1 นำผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยนำผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรกในแต่ละด้านจากผลการศึกษาระยะที่ 1 ในขั้นตอนที่ 2 มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยนำผลการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลจากการสัมภาษณ์การพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาทำการสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ตอนที่ 3 ตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สภาพปัจจุบันโดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน รองลงมาเป็น มาตรฐาน ที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ภาพรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียนรองลงมาเป็น มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้จัดลำดับความต้องการจำเป็นค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) โดยกำหนดให้ด้านที่มีค่า ($PNI_{modified}$) เกินกว่า 0.30 ถือว่าเป็นด้านที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) จากผลการวิจัยพบว่า ทุกมาตรฐานมีค่า ($PNI_{modified}$) เกินกว่า 0.30 และมีค่าเฉลี่ย 0.33 ผู้วิจัยได้จัดลำดับความต้องการจำเป็น ดังต่อไปนี้ 1) มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ 3) มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ครบทุกรายวิชา ทุกชั้นปี

ครูมีแผนการจัดการการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมได้ ครูมีการผลิตนวัตกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งปรับโครงสร้างรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สัดส่วนคะแนนแต่ละหน่วย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการ ของหลักสูตร และบริบทสถานศึกษา

1.2 ด้านการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ครูมีการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนและเป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรมีการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ครูมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลาย ครูมีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.3 ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนมีเอกสารการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกโดยครูมีวิสัยชั้นเรียนและนำผลไปแก้ปัญหาจริง มีการวัดและประเมินผลแบบบูรณาการครูเน้นการใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน มีการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัย

1.4 ด้านการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

ครูผู้สอนมีการร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ (PLC) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และนำไปปรับปรุง/พัฒนาการจัดการเรียนรู้ มีการจัดประชุมคณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำหมู่บ้าน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ มีการจัดประชุมคณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำหมู่บ้าน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

1.5 ด้านการนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ

มีการตรวจสอบการดำเนินงานตามรูปแบบบริหารสถานศึกษา การปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน ปีการศึกษาละ 1 เรื่อง ครูทุกคนได้รับการพัฒนาตามโครงการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน พัฒนาและเสริมสร้างครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร

2. มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

2.1 ด้านการนำแผนการดำเนินการไปใช้ดำเนินการ

มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานตำแหน่ง มีข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วนทันสมัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดำเนินการอย่างเป็นระบบ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน

2.2 ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาต่อไป

มีการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อสรุปนำไปสู่การเชื่อมโยงหรือสะท้อนภาพความสำเร็จกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาในอนาคตและความต้องการความช่วยเหลือ มีการนำกระบวนการวิจัยในการรวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มีการนิเทศภายใน นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุง พัฒนา และร่วมกันรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา

2.2 ด้านการวางแผนการดำเนินการในแต่ละปี

มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจสอดคล้องกับสภาพปัญหาการพัฒนาของสถานศึกษานโยบายการปฏิรูปการศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและเครือข่ายพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีส่วนร่วม มีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2.4 ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามแผน

มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพโดยมีกรรมการประเมินแผนติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเป็นระบบและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีผลการปฏิบัติงานประจำปีตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 ด้านการนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาประจำปี ให้ดำเนินการจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พิจารณาทบทวน ตรวจสอบรายงานการประเมิน มีการจัดทำรายงานการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปี ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณะชน มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน

3.1 ด้านการระบุเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน

มีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงานแต่ละฝ่าย มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และค่านิยมที่ดีของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น มีการกำหนดค่าเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3.2 ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน

ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณเป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละระดับชั้น มีประเด็นภาพความสำเร็จด้านคุณภาพผู้เรียนที่สนับสนุนผลการประเมินตนเองดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนอ่านหนังสือออกและอ่านคล่อง รวมทั้งสามารถเขียนเพื่อการสื่อสารได้ทุกคน สามารถใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองมีผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทางวิชาการผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้และอ่านคล่องเขียนคล่องตามมาตรฐานการอ่านในแต่ละระดับชั้น

3.3 ด้านการนำผลประเมินคุณภาพของผู้เรียนมาพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น

มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน ผลการดำเนินงาน และสรุปผลการดำเนินงาน มีการประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการวางแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อยกระดับให้สูงขึ้น มีการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

3.4 ด้านการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง มีมติเห็นชอบในการรายงานคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาประจำปี เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชนมีการติดตามผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี

3.5 ด้านการระบุนิวัติพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน

การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกได้อย่างเหมาะสม มีสื่อด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและได้กำหนดเป็นเป้าหมายทางการเรียนโดยใช้ข้อมูลฐาน 3 ปีย้อนหลังเป็นเป้าหมายคุณภาพนักเรียนให้พัฒนาสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

สภาพปัจจุบัน การพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สภาพปัจจุบันโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมาตรฐานที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียนในด้านของการระบุนิวัติพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการ

บริหารและการจัดการ ในด้านการระบุนิเทศพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน และ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านการนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนซึ่งส่งผลต่อผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทชัย จัปสุขใจ และ สมนึก ทองเอี่ยม (2566 : 321-324) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามอันดับดำเนินการดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน, มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด และ มาตรฐานที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ในด้านการระบุนิเทศพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ครบรายวิชา ทุกชั้นปี และมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ในด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือผู้เรียน ครูจึงต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น และเพื่อการรักษา ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุภักดิ์ พวงขจร, ชนม์ชรินทร์ วรอินทร์ และอนุชา กองพ่วง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่เหมาะสมประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร 2) การกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดผลดำเนินงาน 3) การจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การจัดการความเสี่ยง 5) การวัดและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ 6) การใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 7) การรักษาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8) การให้รางวัลตอบแทน ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า โครงสร้างขององค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และผลการประเมินสถานศึกษาตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และ

กลุ่มสถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกไม่ผ่านการประเมิน มีคุณภาพในการดำเนินงานตามโครงสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลการประเมินตามผลสะท้อนด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ นนทชัย จับสุขใจ และ สมนึก ทองเอี่ยม (2566 : 321-324) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่ควรจะเป็น ในความคาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ตามอันดับดำเนินการดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน, มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการและมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามอันดับการพัฒนา ดังนี้

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ครบทุกรายวิชา ทุกชั้นปี มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด และพิจารณาประเด็นดำเนินงานใน 3 อันดับแรกในการพัฒนา พบว่า ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมได้ มีการผลิตนวัตกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งปรับโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สัดส่วนคะแนนแต่ละหน่วย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของหลักสูตรและบริบทสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธมย์ อินอ่อน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ในด้านผลการศึกษากิจการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เน้นการคิดและปฏิบัติจริง ส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะการกล้าแสดงออก ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีการปรับปรุงสื่อและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย และประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนสอดคล้องกับวิธีการประเมินเน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองและประเมินผลงานที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำมาปรับการจัดการเรียน สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ สร้างนิสัยให้รักความสะอาดและรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนรวมถึงพัฒนาการจัดการเรียนรู้จากผลในชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับ สุพิชญา พันธเดช (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ไปหาต่ำสุด ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการ สอน ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า ด้านการนำแผนการดำเนินการ ไปใช้ดำเนินการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด และพิจารณาประเด็นดำเนินงาน ใน 3 อันดับแรกในการพัฒนา พบว่า มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตามมาตรฐานตำแหน่ง มีข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วนทันสมัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดำเนินการ อย่างเป็นระบบ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพ และ บริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับ พัชรมัย อินอ่อน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพราชสุตา ฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ในด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องตระหนักถึงการจัดการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับ อารยา ศิริบรรจง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน พบว่า ด้านการระบุเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน มีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด และพิจารณาประเด็นดำเนินงานใน 3 อันดับแรกในการพัฒนา พบว่า มีการประชุมวางแผนและแต่งตั้งคณะทำงานแต่ละฝ่ายมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ดีของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น มีการกำหนด ค่าเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้เรียนมีความรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ อารยา ศิริบรรจง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา

พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ สุภัค พวงขจร, ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และ อนุชา กองพวง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานด้วยวิธีแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนกลยุทธ์ ขององค์กร 2) การกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดผลดำเนินงาน 3) การจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การจัดการความเสี่ยง 5) การวัดและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ 6) การใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 7) การรักษาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8) การให้รางวัลตอบแทน ผลการประเมิน รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า โครงสร้างขององค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และผลการประเมินสถานศึกษาตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และกลุ่มสถานศึกษา ที่มีผลการประเมินภายนอกไม่ผ่านการประเมิน มีคุณภาพในการดำเนินงานตามโครงสร้างรูปแบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลการประเมิน ตามผลสะท้อนด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ และด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐาน การเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรมีการดำเนินการจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดทำรายงานการประกันคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาประจำปี และนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้รับทราบ และมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรมีประเด็นภาพความสำเร็จด้านคุณภาพผู้เรียน เพื่อสนับสนุนผลการประเมิน

ตนเองที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้และอ่านคล่องตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ควรศึกษากระบวนการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในตามพัฒนางานภารกิจของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

นนทชัย จัปใจสุข และ สมนึก ทองเอี่ยม. (2566). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทวารวดี. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(3), 321-324.

ปิยานันต์ บุญธิมา. (2561). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนวัดห้วยม้าโค้ง ด้วยแนวคิดแบบไคเซ็น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

พัชรมัย อินอ่อน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567. <https://www.moe.go.th/backend/wpcontent/uploads/2020/10/5>

สุพิชญา พันธเดช. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อารยา ศิริบรรจง. (2560). ผลการศึกษาปัจจัยภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดจะเข็ชเร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.